

9. a (katarina.jamnik@guest.arnes.si)

Dragi devetošolci!

Nenavadni tedni se vlečejo in mi nadaljujemo z delom in komuniciranjem na daljavo. Tokrat sem vam pripravila nekoliko drugačno delo. Preverili boste svoje znanje literature in jezika. Priporočam vam, da skušate naloge reševati samostojno. Pole shranite, saj bomo rešitve pregledali skupaj (da stvari še nekoliko pokomentiramo). Uspešno reševanje vam želim.

Če preverjanja ne morete natisniti, seveda velja, da odgovore pišete v zvezek.

- V berilu poiščite lutkovno igrico Ferija Lainščka: *Bara Bara*. Lahko jo preberete v celoti ali pa le 5. prizor..

V odlomku *Potujmo v svet* književnosti na koncu besedila si preberite odstavek o rojstvu lutke in lutkovnega gledališča. Nato vsak

PREVERI SVOJE LITERARNO ZNANJE

Preberi v berilu odlomek iz dela *Bara Bara* Ferija Lainščka (5. prizor). Nato odgovori na zastavljena vprašanja.

1. Odlomek sodi v 1,5

a) komedijo. b) lutkovno igro. c) radijsko igro.

V eni povedi utemelji odgovor.

2. Zapiši nastopajoči osebi. _____
2

Kateri osebi sta še omenjeni? _____

Zapiši vsa »sorodstvena« razmerja med njimi, ki jih razbereš iz odlomka.

3. Iz odlomka prepisi povedi, ki ti določata kraj in čas dogajanja.

2

4. V besedilu v repliki (govoru) Bare Bare poišči primero. Izpiši jo in jo razloži. 2

5. Iz besedila izpiši primer stranskega besedila. 1

6. Iz besedila izpiši tri dokaze, na podlagi katerih sklepaš, da je Bara Bara čarovnica. Zapiši v največ dveh povedih. 2

7. Podčrtaj stalno besedno zvezo v povedi *Kar tja skoz poglej, dragi Janči, in ti bo takoj jasno*. Kaj ta stalna besedna zveza pomeni? 1

- a) Takoj boš vse razumel.
- b) Skozi odprta vrata boš razločno, jasno videl.
- c) Razkrila se ti bo resnica.

8. Kaj pomeni stalna besedna zveza *A sam vidiš, da ni nič iz tega!?* Razloži v eni povedi. 2

9. V odlomku lahko prepoznamo veliko značilnosti avtorjevega sloga. Na črto pred posameznim delom povedi/povedjo/povedmi v prvem stolpcu zapiši ustrezno številko literarnovednega pojma. 7

___ Kaj pa je vas prineslo?	1. stopnjevanje
___ ... je strogo in najstrožje prepovedano odpreti.	2. onomatopoiija
___ ... je bila gostija, zdaj bo pa hudir.	3. poosebitev
___ Vse črne knjige sem že pregledala.
vprašanje	4. govorniško
___ Kaj naj storiva? Kaj naj storiva?	5. okrasni pridevek
___ Dobro, dobro, pa saj vam pravim ...	6. inverzija
___ Pütra in Vrč hodita po svetu.	7. pretiravanje
	8. ponavljanje

10. S katero besedno vrsto pri prvem govoru Bara večinoma izraža svoje razpoloženje? Izpiši primer. 1

11. Predvsem o čem govori odlomek? Odgovori v eni povedi. 2

12. Preberi spodnjo kitico. Odgovori na vprašanja, povezana z odlomkom Pavčkove pesmi. 5

*In vendar je tema bledela,
ko sem prebiral te želje,
kot da je tvoja roka bela
natresla sonca mi v srce.*

Iz T. Pavček: *Tvoja voščila*

Glede na število verzov je vrsta kitice _____.

Koga pesnik nagovarja? _____

V kitici označi rimo.

V verzih podčrtaj okrasni pridevek.

Stopica je jamb. DA NE

Pesem je epska. DA NE

V zapisanih verzih se pojavi poosebitev. DA NE

V zapisanih verzih se pojavi aliteracija. DA NE

S svojimi besedami v eni povedi razloži verz *natresla sonca mi v srce*.

13. Zapiši dva sodobnika Toneta Pavčka. Pripisi, ali sta bila pesnika/pisatelja/dramatika. 2

14. Podčrtaj glasovne figure.

1

primera nagovor aliteracija rima vzklik stopnjevanje
stopica simbol onomatopoija utemeljevanje

15. Razporedi od krajše literarne vrste proti daljši (označi s števki).0,5

_____ črtica _____ novela _____ roman _____ bajka

16. Ustrezno poveži književno vrsto z njeno značilnostjo. 2

- _____ balada a) Pravimo ji drama v malem.
_____ romanca b) Je najdaljša pripovedna pesem.
_____ sonet c) Konča se pomirljivo.
_____ ep č) Ima določeno stopico, rimo, verz, kitice.

17. Kaj je nagovor? Pojasni v do dveh povedih. 2

18. Dopolni razpredelnico z manjkajočimi podatki. 10

AVTOR	NASLOV	SNOV/TEMA	OBDOBJE	ZVRST
		ljubezenska		
France Bevk		domovinska		pripovedništvo
	Galjot		lj. slovstvo	
	Življenje	življenjska/bivanjska		
France Prešeren				
	Bobi			

19. Poveži avtorja z delom in obdobjem, v katerem je pisal. Na črto pred posameznikovo ime napiši ustrezno črko in številko.

6

- ___ Fran Levstik A razsvetljenstvo 1 Potolčeni kramoh
___ Dragotin Kette B realizem 2 Visoška kronika
___ Valentin Vodnik C moderna 3 Martin Krpan
___ Prežihov Voranc Č socialni realizem 4 Moj spomenik
___ Ivan Tavčar D od roman. do real. 5 Mačkova očeta
___ Janko Kersnik 6 Na otčevem grobu

20. Kaj je vsebina lirske pesmi? Napiši odgovor v obliki povedi. 1

21. Te je igla, s katero je Janči želel sprožiti jok pri Bari, spomnila na iglo, s katero so pri neki drugi književni osebi želeli preizkusiti, ali je čarovnica ali ne? Zapiši avtorja in naslov dela ter v do šestih povedih primerjaj zgodbi glede

- podobnosti/razlik v literarni zvrsti,
- podobnosti/razlik dveh književnih oseb – obeh »čarovnic«,
- kraju in času dogajanja.

8

PREVERI SVOJE ZNANJE OB NEUMETNOSTNEM BESEDILU

Feri Lainšček: Bara

1. Bara je dramsko besedilo za lutkovno predstavo, napisano v šestih prizorih. Napisal ga je pesnik, pisatelj in dramatik Feri Lainšček, in sicer leta 1993. Glavne književne osebe so Ilojca, Blatko, Bara in Janči, stranske književne osebe pa Luna in Zvezdice. Dogaja se približno dva dni.

2. Ilojca je hči čarovnice Bare, Blatko pa sin lončarja Jančija. Med mladima se je vnela ljubezen, za katero starša nista vedela, a že misel na to, da bi se njun otrok ukvarjal s čim drugim kot z delom, jima je bila odvratna. Čarovnici se je razletel kotel, v katerem je hotela skuhati smrdljivo juho za Ilojco. Lončarja je prosila, naj ji naredi novega, a sta se ji lončar in njegov sin uprla, zato je Bara Blatka spremenila v vrč. Ko je Ilojca to izvedela, je še sebe spremenila v pütro. Mlada sta si spet izpovedala ljubezen, starša pa sta bila obupana. Lončar je čarovnici naredil kotel in jo prosil, naj mu vrne sina. Čarovnica je bila obupana, saj je vedela, da to lahko stori le, če odpre staro čarovniško knjigo, s tem pa bo izgubila čarovniško moč.

Čarovnica je lahko mlada spremenila v človeka le tako, da je kotel napolnila s svojimi solzami. To ji je uspelo, ko se je pütra razletela na

tisoče koščkov in je čarovnico res zajela groza, da je ostala brez hčerke. Oba starša sta se potrudila, da njuna otroka spet dobita človeško podobo, pri tem pa sta jima morala obljubiti, da jima ne bosta več postavljala ovir, ampak bosta sprejela njuno ljubezen.

3. Ilojca in Blatko imata podobno družinsko situacijo. Ilojcina mama in Blatkov oče sta starša, ki nasprotujeta njegovi ljubezni. Ilojco hoče mati okopati v smrdljivi juhi, da se nihče ne bi zaljubil vanjo. Blatka pa želi Janči zakopati v glino, da ponoči ne bi pohajal naokoli. Oba morata biti v svoji ljubezni vztrajna, odločna, pogumna, če želita doseči svoje. Blatko pogum pokaže, ko jezika čarovnici Bari. Pritrjuje očetu, da ne bosta naredila kotla. Čarovnica se mu maščuje, da ga spremeni v vrč. Ilojca se za svojega ljubljenega žrtvuje tako, da se spremeni v pütro. Oba zaradi zaljubljenosti pokažeta veliko požrtvovalnost. Vsemu sta se pripravljena odpovedati, da sta lahko skupaj. Starša se na koncu zavesta, koliko jima pomenita otroka. Janči z vso svojo glino zastonj naredi vrč. Coprnica se nauči jokati in se je pripravljena odpovedati čarovniški moči.

4. Zgodba pripoveduje predvsem o ljubezni med mladima in o ovirah, ki jih morata premagati. To ni prva zgodba s takšno tematiko, toda dramatik je izviren. Janči in Blatko sta lončarja, Bara čarovnica, kar je primeren lik za lutkovno predstavo, namenjeno otrokom. Mlada uspešno premagata ovire in njuna ljubezen ima srečen konec, poleg tega pa z vztrajanjem v svoji ljubezni nekaj naučita tudi starša. Vsak od njiju se namreč zave, kako dragocen je otrok v njegovem življenju, in spozna, da je otrok več kot le vajenec in pomočnik pri delu. Mlada naučita starša požrtvovalnosti – in ljubezni. Zato lahko rečemo, da najmočnejša sila v tej zgodbi ni čarovniška moč Bare, ampak ljubezen.

5. Avtorjev jezik v dramskem delu je knjižni z nekaterimi neknjižnimi besedami. Ker je doma s Prekmurja, so med njimi so narečne besede (pütra), uporablja pa tudi sodobne pogovorne (matram, cvenk). Bara in Janči za otroka ali drug za drugega uporabljata zaničljive izraze: prekleta zgaga, uš, baba. Najdemo zanimivo primerico: Kar zadeva plačilo, sem pač trd kot žgana glina.

6. Dramsko besedilo je sestavljeno iz šestih prizorov, od katerih je najdaljši peti prizor, ko čarovnica spremeni Vrček in Pütro v Blatka in Ilojco, najkrajši pa šesti prizor, v katerem so zapisane le didaskalije. Ko se zamenja prizorišče, nastane nov prizor. Dogajanje je dramatično napeto in se stopnjuje po zgradbi dramskega trikotnika.

7. Besedilo je le na prvi pogled otroška lutkovna predstava. Je predvsem zgodba o ovirah, ki jih je potrebno premagati, da lahko uživaš v srečni ljubezni, in o razreševanju konfliktov med starši in otroki. Zato bodo ob branju uživali tudi najstniki. *M. Cestnik, MK, 2019*

ODGOVORI NA NASLEDNJA VPRAŠANJA

1. Za katero besedilno vrsto gre? 1

2. Kdaj in je bilo besedilo objavljeno? 1

3. Kdo je sporočevalec in kdo je naslovnik? 1

4. Kaj je osrednja tema besedila? 1

5. Je besedilo umetnostno ali neumetnostno? Utemelji svoje mnenje. 2

6. V povedi zapiši, kaj je sporočilo igre. 2

7. V besedilu poišči in izpiši tri besede/besedne zveze, ki ti povedo, katero zvrst besedila ocenjuje avtorica. 2

8. Katera dva čarovničina pripomočka sta omenjena v besedilu? 1

9. Naštej tri podatke o avtorju besedila, ki jih izveš iz besedila; a ne le iz 1. odstavka. 2

10. V katerem obdobju je nastala prva slovenska drama? Ali obdobja zapisujemo z malo ali veliko začetnico? Utemelji svoje mnenje. 2

11. V 3. odstavku določi vse odvisnike. (V besedilo.)

11

Iz istega odstavka izpiši priredno poved. 1

12. V 3. odstavku poišči enostavčni povedi. Obe prepisi ter poimenuj stavčne člene IN besedne vrste. 10

13. Iz prvega odstavka izpiši števnike. Zapiši jih s številko in besedo ter dopiši, za katero vrsto števnik gre. 3

14. V istem odstavku preštej povedi in stavke. 2

Število povedi: _____ Število stavkov: _____

15. V besedilu poišči in zapiši: 2

sopomenko besedi spor _____

nadpomenko besedi hči _____

podpomenko besedi poklic _____

protipomenko besedi začetek _____

KAKO SI ZADOVOLJEN/-NA S SVOJIM DELOM? KAKO BI SE OCENIL/-A? Znaš prepoznati, kaj ti je delalo največ težav?

Uspešno delo in lepe praznike,

vaša učiteljica Katarina